

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Teze diplomové práce

**VYHODNOCENÍ KRIZOVÉ SITUACE V ŘECKU
Z POHLEDU CESTOVNÍHO RUCHU**

Vypracovala: Bc. Pavla KOHUTOVÁ

Vedoucí práce: doc. Ing. Aleš Hes, CSc.

© 2015 ČZU v Praze

SOUHRN

Cílem diplomové práce je vyhodnocení vlivu krizového období v Řecku z pohledu cestovního ruchu. Finanční a politická krize Řecka může způsobit ekonomickou i bezpečnostní nestabilitu země, což by se výrazně projevilo v zájmu turistů o tuto destinaci. Na základě dosažitelných publikačních zdrojů i konkrétních informací z Řecka bude vytvořena přehledná analýza o současném stavu ekonomiky a politické situaci v Řecku. Budou vytvořeny determinanty rozvoje cestovního ruchu a navržena nápravná opatření, která by měla odvětví cestovního ruchu stabilizovat. Výstupem diplomové práce bude návrh opatření v oblasti cestovního ruchu, který by dále podporoval zajímavou a vyhledávanou destinaci pro zahraniční turisty.

Klíčová slova: krize, mezinárodní obchod, cestovní ruch, export, akvizice, podpora exportu

CÍL A METODIKA

Cílem této práce je vyhodnotit, jak byl cestovní ruch Řecka ovlivněn řeckou krizí, která stále probíhá a jaké jsou možnosti řešení této situace. Bude vytvořena přehledná analýza o současném stavu ekonomiky a politické situace v Řecku.

Hlavními otázkami, na které budu v této práci hledat odpovědi, jsou, zdali se projevil negativní účinek na hospodářských výsledcích země a v oblasti cestovního ruchu, zdali má Řecko potenciál výrazně zlepšit svoji pozici v cestovním ruchu s ohledem na zadlužení (dluhovou krizi) a celkovou situaci země. Jaký je význam a postavení cestovního ruchu v ekonomice Řecka. Tyto hypotézy bych ráda potvrdila či vyvrátila v dalších částech své práce.

Hypotézy budou doloženy pomocí výzkumu vývojových řad významných makroekonomických ukazatelů, jako jsou hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace a na vybraných ukazatelích z oblasti cestovního ruchu. Bude zkoumáno, zdali se ekonomická krize projevila negativním vývojem sledovaných hodnot, což by potvrdilo její přímý vliv a dopad. Samozřejmě jsem ve své práci nemohla vystihnout úplně všechna odvětví a zhodnotit všechny makroekonomické údaje, vybrala jsem vždy jen ty nejdůležitější, které souvisí s cestovním ruchem.

Pro vypracování teoretických východisek práce jsou použity odborné knižní zdroje z oblasti cestovního ruchu a marketingu destinace cestovního ruchu.

Praktická část čerpá převážně z internetových zdrojů a článků. Jsou využity data Řeckého statistického úřadu. Hlavními použitými metodami jsou syntéza informací a analýza dat. Dalšími použitými metodami jsou SWOT analýza a metoda DSGE. Odhad modelu DSGE je proveden pomocí programu Dynare (verze 4.1.0), což je volně dostupný toolbox pro Matlab. Tento toolbox umí řešit systémy s racionálními očekáváními, simulovat je, analyzovat chování systému pomocí impulzních odezev a samozřejmě je také odhadnout.

ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ A DOPORUČENÍ

Hlavním cílem diplomové práce bylo vyhodnocení, jak byl cestovní ruch Řecka ovlivněn řeckou krizí, která stále probíhá a jaké jsou možnosti řešení této situace, zdali se projevil negativní účinek na hospodářských výsledcích země a v oblasti cestovního ruchu. Na základě vývoje vybraných ukazatelů ekonomické aktivity lze konstatovat, že hospodářská krize se projevila na všech zkoumaných ukazatelích – tzn. na vývoji hrubého domácího produktu, míry nezaměstnanosti, míry inflace, míry zadlužení, ve výdajích a příjmech, deficitu a také na ratingu země v letech 2008 až 2009.

Ze všech důležitých makroekonomických ukazatelů lze vyčíst, že ekonomika se nachází v obrovské recesi. Státní dluh rostl takovým tempem, že by bez zásahu Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu stát zbankrotoval již v roce 2010. V současné době vede Řecko jednání s EU o poskytnutém záchranném programu z května roku 2010, kdy se ocitlo na pokraji státního bankrotu a muselo požádat Evropskou unii a Mezinárodní měnový fond o finanční pomoc. Dohodlo se již na dvou záchranných programech ve výši 240 miliard eur (6,6 bilionu Kč). Druhý záchranný program měl vypršet na konci února 2015. Atény se však dohodly na jeho prodloužení o čtyři měsíce, a odvrátily tak hrozící kolaps bankovního sektoru, a aby zažehnala platební neschopnost země. Předpokládá se, že Řecko se bude muset v přechodném období dohodnout s oficiálními věřiteli na třetím záchranném programu. Eurozóna má na základě reforem, které budou vytvořeny Řeckou vládou, rozhodnout o výplatě zbývajících 7,2 miliardy eur (téměř 200 miliard Kč) z programu úvěrové pomoci, o jehož čtyřměsíčním prodloužení rozhodla na konci února 2015. I přes veškerou snahu všech zainteresovaných stále ještě není úplně jisté, že se Řecko podaří zachránit. Pokud si Řecko nezíská další pomoc, dojdou mu brzy peníze. Spekuluje se o odchodu Řecka z eurozóny, ale domnívám se, že to by mělo katastrofální následky, jak pro Řecko, tak i pro samostatnou EU.

Kromě obrovského dluhu a finanční neschopnosti trápí momentálně řeckou ekonomiku také další problémy, které jdou ruku v ruce s krizí. Klesající HDP, stále rostoucí nezaměstnanost. Šetření na sociální politice, zvyšování daní a propouštění z přezaměstnaného veřejného sektoru obyvatelům velmi znepříjemňuje život, ale tyto reformy jsou však nevyhnutelné a občané si na přísnější podmínky zkrátka musejí zvyknout. Mezi hlavní body seznamu reforem v Řecku patří vytvoření spravedlivějšího daňového systému,

boj s pašováním pohonných hmot a tabáku či zavedení reforem trhu práce týkajících se kolektivních smluv.

Jedna z hlavních otázek byla, jaký je význam a postavení cestovního ruchu v ekonomice Řecka. V oblasti cestovního ruchu Řecka byl zkoumán vývoj následujících absolutních ukazatelů – přímého a celkového příspěvku cestovního ruchu k HDP, přímého příspěvku cestovního ruchu k zaměstnanosti, počtu příjezdů zahraničních turistů a objemu jejich výdajů, celkového objemu kapitálových investic do cestovního ruchu a počtu nocí strávených v ubytovacích zařízeních. Na základě ukazatelů bylo prokázáno, že především rok 2009 se ukázal být rokem kritickým. Docházelo k poklesu téměř všech zkoumaných ukazatelů v absolutním vyjádření a byl tak prokázán negativní dopad hospodářské krize na výkon odvětví cestovního ruchu. Obdobný vývoj absolutních ukazatelů probíhal v celé Evropské unii. V relativním vyjádření podílu cestovního ruchu na HDP Řecka, podílu cestovního ruchu na zaměstnanosti, podílu výdajů zahraničních návštěvníků na celkovém exportu země a podílu kapitálových investic do cestovního ruchu na celkovém HDP Řecka byl u většiny ukazatelů započat pokles již o dva roky dříve, tedy v roce 2007. V roce 2009 byl propad těchto hodnot razantnější. I zde se projevil vliv probíhající světové krize.

Pro zajímavost lze doplnit, že hodnoty přímého podílu cestovního ruchu na HDP a zaměstnanosti od roku 2009 narůstají. Je to dáno poměrně stabilním výkonem odvětví cestovního ruchu, snižujícím se celkovým HDP země a nárůstem míry nezaměstnanosti v zemi. Závěrem lze tedy konstatovat, že nyní cestovní ruch v Řecku dosahuje dobrých výsledků a má vysoký potenciál. Jeho podpora by mohla pomoci k rozvoji země a jeho ekonomiky.

Dále byla použita SWOT analýza, z které vyplývá následující: Řecko by se mělo snažit díky dobře zavedenému cestovnímu ruchu a velkému produktovému potenciálu omezit sezónnost, která je nežádoucí. Lze toho dosáhnout pomocí tzv. zeleného cestovního ruchu a vytvoření ekologických kempů. Rozšíření jiných typů cestovního ruchu, jako je např. sportovní a námořní cestovní ruch. Bylo by vhodné využít moderních sportovních zařízení, které byly postaveny pro Olympijské hry 2004. Řecko by mělo zastavit sociální nepokoje, jejichž cílem je zachránit ekonomiku, protože ty nadále budou podkopávat odvětví cestovního ruchu tím, že poškozují obraz Řecka v zahraničí. Řecká vláda vzhledem k posílení cestovního ruchu snížila daně z přidané hodnoty na hotely a restaurace. S ohledem na problém konkurenceschopnosti, Řecko je pod záštitou měnové

politiky eurozóny. Je omezeno vnitřní devalvací - snížení ceny na domácím trhu, zejména náklady na pracovní sílu.

Model DSGE popisuje chování řecké ekonomiky jako celku tím, že analyzuje vzájemné mikroekonomické rozhodnutí. Tyto rozhodnutí odpovídají některým z hlavních veličin studovaných v makroekonomii, jako je spotřeba, úspory, investice, nabídka pracovní síly a poptávka na trhu práce. Analýza identifikuje šoky u makroekonomických veličin a výkyvy na trhu práce, v Řecku. Externí šok zahraniční poptávky a vnitřní šok produktivity jsou považovány za hlavní determinanty výkyvu HDP a jeho složek. Šok „zničení“ pracovních míst byl spojen do značné míry v souvislosti se soukromou spotřebou. Proticyklickou fiskální politikou se snažilo Řecko vyrovnat negativní dopady, avšak jen v malé míře.

Hnací silou proměnných na trhu práce byla: zaměstnanost, nezaměstnanost, mzdy, najímání a propouštění zaměstnanců. Šoky, které vyvíjely vliv na těchto proměnných byly především „zničení“ pracovních míst, vyjednávací síly a šok zahraniční poptávky.

Dále byla provedena analýza, jejím cílem bylo porovnat schopnost absorbování šoků Řecké ekonomiky v porovnání s Německou ekonomikou. Německá ekonomika vykazovala vyšší odolnost a výkyvy implikované v německém vzoru podměnily šoky, které byly odhadované pro Řecko a jsou menší, nebo ve stejném rozsahu, jak vyplývá z modelu pro Řecko. Simulace naznačuje kompromis mezi mzdou (cena) a pracovními (množství) místy na evropských trzích práce. Tento kompromis má možná významné důsledky pro dopad recese na společnost, a ekonomika trpí více ze ztrát pracovních míst, kdy čelí vyšší nezaměstnanosti, riziku chudoby a výdajům na sociální politiku. I když je potřeba další výzkum k pochopení těchto odkazů, obzvláště v době turbulencí a typických politických reakcí během recese, tak zjištění přináší důležité upozornění pro politiky, a to zaměřit své úsilí na řešení špatné flexibility mezd.

ZÁVĚR

Jak bylo mnohokrát zmíněno, obrovský rozmach cestovního ruchu je charakteristikou dnešní doby. Počet mezinárodních příjezdů i velikost příjmů z mezinárodního cestovního ruchu se zvyšuje až na malé výjimečné poklesy, které mohou být způsobeny politickou situací, ekonomickou recesí či mimořádnými situacemi

Ekonomická a především dluhová krize v Řecku je velmi rozsáhlým problémem. Jedná se o propojení velkého množství aspektů, které vygradovaly v roce 2009 obrovským deficitem veřejných financí a dostaly Řecko v roce 2010 téměř na pokraj platební neschopnosti. Mnoho ekonomů tvrdí, že problém je zakořeněn v samotné povaze Řeků, v jejich benevolenci k dodržování pravidel a sklonech k nedodržování zákonů. S touto povahou jde totiž ruku v ruce klientelismus a korupce, která zdraví ekonomiky vůbec neprospívá. Neoznačila bych však tento problém za hlavní příčinu krize.

Na základě provedených analýz bych za hlavní příčiny označila v první řadě samozřejmě nadměrné zadlužování státu, které bylo způsobeno především politickou Panhelénskou socialistickou stranou. Tato levicová strana je strůjcem obrovského růstu veřejného sektoru, počtu státních zaměstnanců a sociální politiky, kterou si Řecko v té době rozhodně nemohlo dovolit. Dalším velkým problémem byla špatná konkurenceschopnost řecké ekonomiky a také záporná obchodní bilance. Obrovským problémem jsou daňové úniky a šedá ekonomika, se kterou se řečtí politici neumějí vypořádat. Kdyby si stát lépe pohlídal a zefektivnil vybírání daní, situace mohla dnes být zcela jiná.

Minimálně za paradoxní bych označila fakt, že se všemi těmito problémy a nedostatky Řecko v roce 2001 vstoupilo do eurozóny. Rozhodně se Řekům nedá upřít úsilí, které vynaložili, aby mohli do společné měnové unie vstoupit. Snažili se dokonce tak, že falšovali statistiky týkající se zadlužení a deficitu, díky tomu se jim nakonec podařilo alespoň tedy částečně splnit Maastrichtská kritéria a do eurozóny byli přijati. Je dost zarážející, že EU si nedokázala tuto skutečnost zkontrolovat a pohlídat, a tudíž jsem přesvědčená, že i velký podíl na současném stavu v Řecku má EU. Podle mého názoru Řecko svůj vstup příliš úspěšalo, ekonomika nebyla v roce 2001 připravena na tak silnou měnu, jakou je euro. Netroufám si tvrdit, zda by byla situace dnes jiná, pokud by Řecko do eurozóny nevstoupilo, vstup s sebou nesl také mnoho pozitivních aspektů, dle mého názoru však měl přijít o trochu později.

SEZNAM ZÁKLADNÍ LITERATURY

BUSINESSINFO.CZ, Řecko: ekonomická charakteristika země, online, [cit. 2014-04-17].
Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/recko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19222.html#sec1>

EL.STAT. Řecký statistický úřad, online, Svaz řeckých podniků v cestovních ruchu (SETE), [online]. [cit. 2014-04-17]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/recko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19222.html>

EUROSKOP.CZ, Dostane Řecko od eurozóny další prodloužení, [online]. [cit. 2014-12-05].
Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/8959/24998/clanek/dostane-recko-od-eurozony-dalsi-prodlouzeni/>

FRANCOVÁ, E. Cestovní ruch. 1. vyd. Univerzita Palackého Olomouc, 2003. 119 s. ISBN 80-244-0719-1

INDROVÁ, J., MALÁ, V., MLEJNKOVÁ, L., NETKOVÁ, J., VAŠKO, M. Cestovní ruch I. 1. vyd. Praha: VŠE v Praze, 2004. 114 s. ISBN 80-245-0799-4

VANHOVE, Norbert. The Economics of Tourism Destination. 1st edition. Amsterdam: Elsevier, 2005. xvi, 251 s. ISBN 0750666374, vlastní překlad